

Geschiedenis van de Doopsgezinde gemeente Veendam-Wildervanck (1711) (deel 2 van 6)

Sprak ons vorige hoofdstuk over druk en vervolging, dit tweede hoofdstuk kan een opgewekteren toon doen hooren.

De in 1711 gekochte "Noorderkamer" bleek voor het toenemende aantal Doopsgezinden al spoedig te klein en men zag uit naar een grootere vergaderruimte.

Dit verkreeg men, toen voorganger en prediker werd, Willem Schut, landbouwer en eigenaar van een groote boerderij aan het Oosterdiep, waar tegenwoordig kerk en pastorie staan. Deze prediker stond zijn eigen boerderij voor de samenkomsten af, en van nu af aan ging de gemeente een rustigen tijd van bloei en vooruitgang tegemoet.

Willem Schut heeft na zijn dood zijn woning en schuur met een gedeelte van het daarachter en naastgelegen land aan de gemeente vermaakt, die zodoende in het bezit van den grond kwam, waar men in betere tijden een echt kerkgebouw kon doen verrijzen. Misschien heeft Schut, behalve woning en grond, ook eenig geld aan de gemeente vermaakt, tenminste men kon nu overgaan tot het beroepen van vaste leeraars. Beroepen werd na Schut 's dood Gerrit Hulshoff, die nog altijd predikte in de woning of de schuur van Schut, nu eigendom der gemeente, en hier tot dec. 1763 of Jan. 1764 heeft gestaan.

De gemeente bleef nu 7 jaren vacant, maar dat deze vacante jaren geen tijd van neergangwaren, blijkt uit het feit, dat men overging tot kerkbouw.

De meer en meer bouwvallig geworden schuur kon niet meer voldoen; de woning moest pastorie blijven en waar men tijdens de vacature eenig geld kon besparen, werd het groote plan overwogen, de schuur te vervangen door een kerkgebouw. In 1768 kon men hiertoe overgaan en werd de kerk in gebruik genomen, en hiermede had de gemeente een stevigen grondslag gekregen. Tijdens de vacature werd hier gepredikt en gedoopt door Harm Jacobsz prediker te Sappemeer.

Een oud ledenregister van dezen tijd doet ons zien, dat deze Harm Jacobsz van Sappemeer hier gedoopt heeft op 4 Febr. 1764 5 leden (waaronder een zoon van ds. G. Hulshoff) op 2 Febr. 1765 4 leden (waaronder een dochter van ds. Hulshoff); in 1766 minstens 1 lid; 5 Juli 1767, weer een dochter van ds. Hulshoff, en 25 Sept. 1768 een zoon en een dochter van ds. Hulshoff. De kinderen van ds. G. Hulshoff woonden dus nog steeds hier en Ds. Hulshoff is dus waarschijnlijk hier overleden en is door zijn dood de gemeente vacant geworden. In jan. 1771 eindigde de vacature en deed hier zijn intrede Jan Simonsz de Vries, die den 3 Febr. van dat jaar reeds 7 leden doopte.

Hoelang Jan Simonsz hier gestaan heeft, is niet meer uit te maken.

Zijn opvolger was Harm van Hinte, die hier ook maar zeer kort is geweest.

Na dezen werd beroepen de candidaat Deknatel, die het beroep ook aannam en reeds was overgekomen, doch daags voor zijn intrede stierf.

Daarna schijnt hier een korten tijd een zekere ds. Bavinck gestaan te hebben, tot ± 1794. Het is zeer wel mogelijk, dat de ± 20 jaren tusschen het heengaan van ds. Jan

Simonsz de Vries en 1794 toen ds. Bakker hier kwam, nog gekenmerkt is door kortere of langere vacatures.

Het ledenregister uit deze tijd kent geen anderen doop van Jan Simonsz de Vries dan dien van 3 febr. 1771 en vermeldt geen enkelen doop, door Harm van Hinte en Bavinck. Welke omstandigheden hiertoe medewerkten is onzeker.

De tijden werden er overigens niet beter op. De Fransche revolutie, met al wat daar aan vast zat, kwam en deed ook op het godsdienstig leven in ons land zijn invloed gelden. De ledenboeken der verschillende doopsgezinde gemeenten in ons land toonen wel aan, hoe deze jaren en die van de Napoleontische oorlogen, voor onze gemeenten geen bloeijaren waren.

In 1794 werd hier beroepen en deed zijn intrede ds. Hendrik J. Bakker, die tot 1807 alhier zijn ambt heeft waargenomen. Hij kwam waarschijnlijk van Obergum. Het doopregister wijst aan dat hij in die jaren 1794-1807 viermaal den doop heeft bediend en wel in 1795 (8 leden); 1798 (4 leden); 1802 (4 leden) en 1804 (4 leden)

Bovendien, vermeldt het doopregister nog een merkwaardig geval van huisdoop. 30 Dec. 1794 werd door hem gedoopt: Albert Koopsz, oud 41 jaar, "toen hij met een bloedspuwing te bed lag en begeerde door mij, H. J. Bakker, leeraar te Veendam, gedoopt te worden".

Het archief vermeldt nog een geval van doop, niet voor de gemeente, doch voor den kerkeraad, waar wij in een der volgende artikelen op terug zullen komen, daar dit in 1843 was.

Ds. Bakker kwam hier ongehuwd en is 4 jaren na zijn intrede, op 5 Juni 1798, gehuwd met een van zijn eerste doopelingen alhier, Meinje Jurjens, oud 27 jaren, een dochter van Jurjen Jacobs en Hilligje Hendriks Medendorp.

In 1807 vertrok ds. H. J. Bakker naar de Doopsgezinde gemeente te "Midly", thans Middellie en kwam hier in zijn plaats ds. Beerta, die reeds na 9 maanden weer vertrok naar Aardenburg.

De gemeente was en bleef echter maar klein en finantieel zwak.

Volgens Blaupot ten Cate, had de gemeente in 1766 slechts 40 leden en in 1808 slechts 39.

De finantieele toestand was voortdurend van dien aard, dat zonder hulp van andere gemeenten Veendam niet staande kon blijven. Veel hulp kreeg ze van Amsterdam, Rotterdam, Hoorn, Enkhuizen, Almelo, Ouddorp en Altona. Door de slechter wordende tijden waren echter ook deze gemeenten niet meer in staat, voortdurend finantieelen steun te verleen.

De een na de andere zegde haar jaarlijksche bijdrage op, en de finantiën van de Veendamsche gemeente kwamen er steeds treuriger voor te staan.

Ten slotte waren het nog slechts Haarlem, Hoorn en Altona, die een kleine bijdrage zonden, Haarlem f 35; Hoorn f 25 en Altona f 25 per jaar.

De gemeente ging een moeilijken tijd tegemoet.

Uit de zondagsbode van 1 november 1925